APULAISOIKEUSKANSLERI

Liikenne- ja viestintäviraston menettely ilma-aluksen rekisteröinnissä

KANTELU

Kantelijat ovat arvostelleet oikeuskanslerille 21.7.2025 osoittamassaan kantelussa Liikenne- ja viestintävirasto Traficomin menettelyä ilma-aluksen rekisteröinnissä. Kantelun mukaan viraston käsittelyajat ovat pitkät, ja ilma-aluksen omistajalle oli ilmoitettu kirjaamon käsittelyn vievän usean viikon ajan. Kantelussa esitetyn näkemyksen mukaan on kyseenalaista, että maksamalla 800 euron lisämaksun asian voi saada nopeutettuun käsittelyyn jonon ohi.

SELVITYS

Liikenne- ja viestintävirasto on 30.9.2025 antanut siltä pyytämäni selvityksen.

VASTINE

Kantelijat ovat antaneet vastineensa hankitusta selvityksestä.

RATKAISU

Asiasta saatu selvitys

Liikenne- ja viestintäviraston selvityksessä kerrotaan ilma-aluksia koskevista määräyksistä, lentokelpoisuudesta ja katsastuksista. Selvityksen mukaan ilma-aluksen rekisteröintiä koskeva asia tulee vireille asiakkaan hakemuksesta. Kirjaamo avaa asian vireille asianhallintajärjestelmään ja välittää hakemuksen käsiteltäväksi tarkastajalle. Hakemukset käsitellään ilma-alusten rekisteröintiä hoitavassa yksikössä saapumisjärjestyksessä viivytyksettä. Asiakas voi pyytää

PL 20, 00023 Valtioneuvosto Puhelin 0295 162501 kirjaamo.okv@gov.fi

www.oikeuskansleri.fi

asialleen nopeutettua käsittelyä, josta peritään 800 euron lisämaksu taulukkohinnan lisäksi. Maksu peritään Liikenne- ja viestintäviraston liikennettä koskevista maksullisista suoritteista annetun asetuksen (1168/2023) perusteella.

Selvityksen mukaan ilma-alusrekisterissä keskimääräinen käsittelyaika siitä, kun hakemus saapuu täydellisenä, on noin kymmenen arkipäivää. Keväällä 2025 kirjaamossa oli ollut heikon resurssitilanteen vuoksi poikkeuksellisesti ruuhkaa, eikä saapuneita asioita kyetty kiireellisyysluokkaa 1 lukuun ottamatta rekisteröimään sovituissa aikarajoissa. Viive joidenkin asiaryhmien rekisteröinnissä oli useita viikkoja.

Selvityksessä todetaan, että asiakkaan sähköpostitse lähettämä hakemus oli vastaanotettu kirjaamossa 21.5.2025. Asiakas oli 26.5.2025 ollut puhelimitse yhteydessä ilma-alusrekisteriin ja tiedustellut asiansa käsittelyä, jolloin hän oli saanut tiedon kirjaamon viiveestä rekisteröidä hakemuksia.

Asiakas oli kysynyt mahdollisuutta nopeuttaa asiansa käsittelyä, jolloin hänelle oli kerrottu mahdollisuudesta maksulliseen nopeutettuun käsittelyyn. Asiakas oli pyytänyt asialleen kirjallisesti nopeutettua käsittelyä lähettämällä kiirehtimispyynnön kirjaamoon 26.5.2025. Kiirehtimispyyntö oli rekisteröity välittömästi kirjaamossa asianhallintajärjestelmään, josta tarkastaja oli ottanut asian käsittelyyn.

Asia oli käsitelty kiireellisenä ja ilma-alus oli rekisteröity viivytyksettä. Selvityksen mukaan hakemukset käsitellään joka tapauksessa saapumisjärjestyksessä, tutkitaan ja niille varataan käsittelylle tarvittava aika. Mahdollisuus rekisteröintipäätöksen nopeutettuun käsittelyyn on kaikilla hakijoilla.

Arviointi

Perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi. Pykälän 2 momentin mukaan hyvän hallinnon takeet turvataan lailla.

Hallintolain (434/2003) 7 §:n 1 momentin mukaan asiointi ja asian käsittely viranomaisessa on pyrittävä järjestämään siten, että hallinnossa asioiva saa asianmukaisesti hallinnon palveluita ja viranomainen voi suorittaa tehtävänsä tuloksellisesti. Lain 23 §:n 1 momentin mukaan asia on käsiteltävä ilman aiheetonta viivytystä.

Julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain (906/2019) 25 §:n 1 momentin mukaan tiedonhallintayksikön on ylläpidettävä viranomaisen käsittelyssä olevista ja olleista asioista asiarekisteriä, johon rekisteröidään asiaa, asiankäsittelyä ja asiakirjoja koskevat tiedot. Viranomaisen on mainitun lainkohdan mukaan rekisteröitävä viipymättä sille saapunut tai sen laatima asiakirja asiarekisteriin. Mainitun lain 4 §:n 1 momentin mukaan kyseisessä laissa tarkoitettuja tiedonhallintayksikköjä ovat muun ohella valtion virastot ja laitokset.

Nopeutetusta käsittelystä perittävä maksu perustuu saadussa selvityksessä mainittuun liikenne- ja viestintäministeriön asetukseen, ja mahdollisuus pyytää asian kiireellistä käsittelyä on lähtökohtaisesti kaikkien hakijoiden käytettävissä samoin edellytyksin. Selvityksen mukaan hakemukset käsitellään muutoin saapumisjärjestyksessä ja ilma-alusrekisterin tavanomainen käsittelyaika on noin kymmenen arkipäivää siitä, kun hakemus on saapunut täydellisenä.

Laillisuusvalvontakäytännössä on vakiintuneesti todettu, ettei viranomainen voi ruuhkautuneen työtilanteen, resurssipulan tai esimerkiksi töiden organisointiin liittyvien ongelmien vuoksi jättää huolehtimatta laissa säädetyistä velvoitteistaan. Viranomaisen tulee tehokkaalla työnjohdolla, työnteon organisoinnilla ja toimintatapojen kehittämisellä sekä muilla käytettävissään olevilla työnkulkua parantavilla keinoilla vaikuttaa omaan toimintaansa niin, että lakia kyetään noudattamaan.

Huomioni kiinnittyy siihen, että selvityksen mukaan asiaa käsiteltäessä viraston kirjaamossa oli vallinnut poikkeuksellinen ruuhkatilanne. Liikenne- ja viestintävirasto on selvityksessään korostanut, että kirjaamon kirjaamisjono ja varsinainen rekisteriasian käsittely ovat toisistaan erillisiä prosesseja. Tulkitsen asiasta saamaani selvitystä siten, että ilma-aluksen omistajalle kerrottu kirjaamon ruuhkautumisesta aiheutunut viive on koskenut virastoon saapuneiden asioiden vireille kirjaamista viraston kirjaamossa eikä varsinaista rekisteriasian käsittelyä. Asiassa nopeutetun käsittelyn lisämaksun maksaminen näyttäisi siten muodostuneen keinoksi nopeuttaa mainittua hakemuksen tutkimista edeltävää vireille kirjaamisen vaihetta.

Hallintolain 23 §:n 1 momentissa asian käsittelyn joutuisuudesta säädetty koskee myös asian vireille kirjaamista (ks. päätökseni 17.6.2025 dnro OKV/2089/10/2024). Viranomaisen tiedonhallinnan asianmukaisella järjestämisellä palvellaan perustuslain 21 §:ssä turvatun asian asianmukaisen ja viivytyksettömän käsittelyn toteutumista ohjaamalla viranomaiselle saapuvat asiakirjat viipymättä oikeisiin asiankäsittelyprosesseihin. Totean, ettei viranomainen voi resurssi- tai ruuhkatilanteeseen vedoten laiminlyödä lakisääteisiä velvoitteitaan, eikä niiden toteuttaminen voi riippua hallinnon asiakkaan maksukyvystä tai -halukkuudesta.

Toimenpide

Saatan Liikenne- ja viestintäviraston tietoon näkemykseni, ettei lisämaksun suorittaminen saa muodostua edellytykseksi saada asiaansa käsitellyksi viranomaiselta laissa edellytetyllä joutuisuudella.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Apulaisoikeuskansleri	Petri Martikainen
Esittelijäneuvos	Outi Kostama